

har sluttet denne Aftale, kan han ikke mere købe hos andre end dem, han har forpligtet sig til at købe hos, og han har ikke Lov til at producere for andre end dem, han har forpligtet sig til at producere for. Hvis man skulde mene med Lovforslaget, at det kun er saadanne Aftaler, som tilsigter direkte eller indirekte at hidføre Monopolet, der er skadelige og derfor ugyldige, maatte hele Paragraffen omredigeres, saaledes at dette fremtraadte.

Men naar man dernæst kommer til Spørgsmaalet: Er dette at tilsigte et Monopol i og for sig en skadelig Handling, saa modsiges det af Tilstanden i Samfundet, idet Samfundet selv anser visse Monopoler for heldige. Samfundet har selv skabt sig et Monopol, f. Eks. paa Postbesørgelsen, og Samfundet skaffer visse andre Monopoler ved at give Koncessioner, idet det mener, at den frie Konkurrence f. Eks. paa Befordringsomraadet, mellem Jernbaner, ikke er gunstig; man giver derfor Koncession paa Jernbanedrift eller Koncession paa Telefon, eller man opretholder endogsaa et fuldkomment Monopol som i Apotekervæsenet, fordi man anser dette for gavnligt, Altsaa selve dette at tilstræbe et Monopol kan ikke siges at være skadeligt. Der er ogsaa i den hele moderne Udvikling noget, som tenderer imod den store Sammenslutning, hvis Hensigtsmæssighed paa visse Omraader anerkendes af alle; baade i økonomisk og i produktionsmæssig Henseende har den paa visse Omraader Fortrin, som man ikke kan underkende.

Man maa da erkende, at der kan være visse Monopoler, som kan være nyttige, men der er en Monopolvirksomhed, som er skadelig, og derfor maa Samfundet forbeholde sig at kontrollere Monopoler og hindre Monopoler, hvis de tilsigter noget skadeligt, nemlig dette paa uretmæssig Maade at skaffe Monopolet en Magtstilling i Samfundet eller paa uretmæssig Maade at udbytte det øvrige Samfund. Jeg gør opmærksom paa, at naar man saa kommer til dette Spørgsmaal om det skadelige Monopol, saa vender dette Forslag sig kun imod een Art af Tilvejebringelse af det skadelige Monopol, nemlig den, som sker gennem Aftaler. Men det er jo langt fra den værste Form for Tilvejebringelse af Monopol, gennem Aftaler mellem mange Virksomheder. Den Form, hvorunder Monopol hyppigt tilvejebringes, er ved Anvendelse af et økonomisk Magtmiddel, at en enkelt Virksomhed efterhaanden udsletter, tilintetgør mange Virksomheder og bliver den eneraadende i Kraft af en økonomisk Styrke. Et saadant

Monopol kan derefter vise alle Monopolets skadeligste Sider, baade ved Tilrænselse af en økonomisk-social Magt i Samfundet og ved Udbytning af det øvrige Samfund, men dette Lovforslag vil i ingen Henseende beskæftige sig med dette Forhold, som dog monopolmæssigt set er det vigtigste af dem, der foreligger. Endvidere skal jeg gøre opmærksom paa, at just Aftaler mellem mange vil være i Stand til at hindre, at økonomisk Magt skaber en Monopolstilling for den enkelte. Netop det, at mange mindre Virksomheder slutter sig sammen ved Aftaler og ogsaa bygger visse Prissystemer op, kan gøre det muligt for dem at bestaa, naar ellers en overmægtig Enkeltvirksomhed vilde være i Stand til at konkurrere dem ud, i Begyndelsen ved at underbyde dem ved at sælge under Produktionsprisen og efter at have ødelagt dem tilrane sig hele Markedet og selv fastsætte sin Udbytning, som den da under visse Forhold vil være i Stand til at sætte saa højt, som den ønsker. Ej heller dette Forhold tages der Hensyn til her.

Hvis man vil den Vej frem, som Forslaget her peger paa, er det først og fremmest aldeles nødvendigt, at man definerer, hvad det er for et Formaal, man har, hvad det er, man vil forhindre Monopolet i at foretage sig. Hvis man er enedes om at formulere, hvad det er, man vil hindre, saa er det næste Spørgsmaal, om det Middel til at hindre det, som her foreslaas, er det rigtige. Den tidligere Ordfører for Forslagsstillerne har sagt, at man vil møde disse skadelige Aftaler i det Øjeblik, de dukker op paa Overfladen. Det er allerede blevet kritiseret af en tidligere Taler her i Dag, jeg har selv gjort det ved foregaaende Behandlinger af dette Spørgsmaal, og jeg beklager, at man ikke, naar man nu vilde fremsætte Forslaget igen, har overvejet disse Forhold noget nærmere. Thi hvad vil det sige, at Bestemmelserne i Loven først kommer til at have Betydning, naar det skadelige Aftalemonopol dukker op paa Overfladen? Det vil f. Eks. sige, at der i 10 Aar kan bestaa en Aftale indenfor et bestemt Fag om en bestemt Pris. Denne Prisaftale kan være ganske urimelig overfor Forbrugerne, men den kan bestaa, og alle de, som findes indenfor Erhvervet, kan nyde deres Fordel heraf. Saa indtræder der en Ændring i Konjunkturerne i Samfundet, og en eller anden af dem, som har sluttet Aftalen, som jo nu er bindende for ham, mener, at det er formaalstjenligt for ham at bryde ud af Aftalen og fastsætte sine egne Priser. Han vil genvinde sin Frihed ved et Brud paa en Af-